

Artikkelen er publisert under modellen grønn åpen tilgang (green open access). Det betyr at utgiver tillater forfatter å arkivere sin artikkel i åpne institusjonelle arkiv (egenarkivering) eller på eget eller arbeidsgivers nettsted, i den versjon og det format som ble godkjent av tidsskriftets redaksjon (akseptert versjon/tekstversjonen).

Sitering av artikkelen i APA (6th):

Sund, I. M. (2020). Fra grooming til seksuell utpressing: Behov for mer effektivt vern mot nettovergrep. *Tidsskrift for strafferett*, 20(2), 129–145. doi <https://doi.org/10.18261/issn.0809-9537-2020-02-01>

Dette er siste tekstversjon av artikkelen, den kan inneholde ubetydelige forskjeller fra forlagets pdf-versjon.

Fra grooming til seksuell utpressing: Behov for mer effektivt vern mot nettovergrep¹

Professor Inger Marie Sunde

Sunde er professor i rettsvitenskap ved Politihøgskolen i Oslo og leder forskergruppen «Politiet i et digitalisert samfunn». Hun var sekretær og medlem av Datakrimutvalget I og II, har utgitt fagbøkene *Lov og rett i cyberspace* (2006) og *Datakriminalitet* (2016), og publisert artikler om datakriminalitet, politiets digitale metodebruk, personvern og overvåking.

ingsun@pfs.no

Sammendrag

Artikkelen belyser svakheter ved straffeloven § 306 (grooming) og tar til orde for nye straffebestemmelser som styrker barns vern mot seksuelle overgrep, særlig på internett. Det foreslås at § 306 endres til å ramme seksuelt motivert kontakt med barn, i stedet for som i dag å oppstille krav om fysisk møte. I tillegg foreslås innført både et straffebed for voksne som med uriktig identitet kontakter barn, og et straffebed om seksuell utpressing. Straffeloven vil dermed kunne slå ned på atferd som utsetter barn for store krenkelser og stor risiko for å utsettes for slike krenkelser. Det anføres at dette er en nødvendig modernisering av straffeloven.

Nøkkelord

grooming, nettovergrep, seksuell utpressing, live streaming, Lanzarote-konvensjonen

1. Om grooming-bestemmelsens svakheter og hva som kan gjøres

I denne artikkelen tar jeg opp svakheter ved straffeloven § 306 (grooming)² og belyser behovet for noen lovendringer som kan bedre barns vern mot seksuelle overgrep. Jeg foreslår straff for voksne som kontakter barn på internett uten å oppgi sin identitet, i det minste korrekt kjønn og alder. Videre bør bestemmelsens vilkår om å avtale møte med barn og å møtes fjernes. Det betyr at gjerningsinnholdet i § 306 endres til å ramme seksuelt motivert kontakt med barn. Kontaktforbudet bør gjelde uavhengig av om overgriperen opptrer med riktig identitet eller ei. Endringene ville sørge for at det strafferettslige vernet slår inn i tide til å hindre at barnet havner i en situasjon hvor det utsettes for seksuell utpressing. I tillegg er det mye som taler for å innføre et eget straffebed om seksuell utpressing, slik vi har for

¹ En tidligere versjon av denne teksten er gjengitt i Johan Boucht og Alf Petter Høgberg (red.), *Vennebok til Ulf Stridbeck ved hans 70-årsdag*, [utrykt], Oslo 2020.

² Lov 20. mai 2005 nr. 28 om straff (straffeloven). Artikkelenes paragrafhenvisninger er til denne loven med mindre annet er angitt.

økonomisk utpressing. Den foruroligende økningen i nettovergrep er foranledningen til forslagene.

2. Den rettslige forskjellsbehandlingen av kontakt online og offline

Straffebudet om grooming står i straffeloven 2005 § 306, og lyder slik:

Med bot eller fengsel inntil 1 år straffes den som har avtalt et møte med et barn under 16 år, og som med forsett om å begå en handling med barnet som nevnt i §§ 299-304, § 305 bokstav b eller § 311 første ledd bokstav a, har kommet frem til møtestedet eller et sted hvor møtestedet kan iakttas.

Bestemmelsen ble innført som ny § 201 a i straffeloven 1902.³ Ved videreføringen i straffeloven 2005 ble produksjon av materiale som nevnt i § 311 tilføyd som alternativ i forsettskravet. Ot.prp. nr. 18 (2006–2007) er den viktigste kilden til kunnskap om de legislative overveielsene, idet grooming-problematikken ikke var blitt behandlet ved seksuallovbruddsreformen i 2000 (NOU 1997: 23 Seksuallovbrudd; Ot.prp. nr. 28 (1999–2000)). I arbeidet med straffeloven 2005 er grooming-bestemmelsen behandlet i Ot.prp. nr. 22 (2008–2009) kap. 7.15, hvor man slutter seg til overveielsene i 2007. Merk at det bare er ca. 2 år mellom de to proposisjonene. Med så kort tidsrom er det ikke å forvente at man på nytt skulle gå dypt inn i grooming-problematikken.

Av ordlyden fremgår det at straffebudet retter seg mot to konkrete handlinger som begge er nødvendige for fullbyrdelse, nemlig avtaleinngåelse og oppmøte på eller ved møtestedet. Skyldkravet er forsett, jf. §§ 21 og 22. Det kreves også at gjerningspersonen hadde forsett om å begå et seksuelt overgrep mot barnet, eller bruke barnet til produksjon av materiale som nevnt i § 311. Denne delen av skyldkravet går utover gjerningsbeskrivelsen og er et subjektivt overskudd, også kalt et forlenget forsettskrav.⁴

Aldersvilkåret er unntatt fra forsettskravet, jf. § 307. Uvitenhet om barnets riktige alder fører ikke til straffrihet hvis tiltalte «på noe punkt» kan klandres for sin uvitenhet. Det gjelder altså

³ Almindelig borgerlig straffelov av 22. mai 1902 nr. 10. Grooming-bestemmelsen ble tilføyd ved endringslov 13. april 2007 nr. 14, og trådte umiddelbart i kraft.

⁴ Se om objektivt overskudd i S. Eskeland og A.P. Høgberg, *Strafferett*, 5. utgave (Cappelen Damm Akademisk, Oslo 2017), s. 321. I L. Grønning, J. Husabø og J. Jacobsen, *Frihet, forbrytelse og straff. En systematisk fremstilling av norsk strafferett* (Fagbokforlaget, Bergen 2015) brukes uttrykket «forlenget forsettskrav», en betegnelse som kanskje tydeligere indikerer det sentrale, nemlig at forsettet går utover den objektive gjerningsbeskrivelsen (s. 307).

et strengt aktsomhetskrav for den omstendighet at barnet var under 16 år. I TSUMO-2019-63379 ble dette utlagt slik:

I og med at det her var spørsmål om tiltalte hadde seksuell kontakt med et barn mener retten at han ut fra sakens alvor var klart uaktsom da han etter egen forklaring ikke gjorde noe forsøk på ytterligere undersøkelser, ut over gjentatte spørsmål om alder. Som en voksen mann burde han dreid samtalen inn på temaer som kunne avklart barnets alder, som å skaffe seg opplysninger om klassetrinn, faglig skolenivå og beskrivelser av fritidsaktiviteter etc. Siden fornærmede bodde i samme nærområde hadde det vært helt nærliggende å også skaffe seg klarhet i identitet og derigjennom alder, ved f. eks. å få oppgitt navn på familie og venner og derigjennom foreta personsøk på Internett. Han fikk oppgitt fornærmedes fornavn, slik at det også av den grunn hadde vært nærliggende å undersøke hvem hun var. *Det avgjørende her er likevel ikke om undersøkelsene ville ført til avklaring, men at tiltalte ikke gjorde forsøk på dette.* Ut fra en helhetsvurdering mener retten at tiltalte var klart uaktsomt [sic!]. (min uth.)⁵

Det var Barneombudet og Redd Barna som tok initiativet til bestemmelsen om grooming på bakgrunn av at mobiltelefoner og internett hadde gjort det lettere for overgripere å komme i kontakt med barn.⁶ Dessuten hadde et lignende straffebud blitt innført i England i 2003. I forarbeidene vises det også til de internasjonale forpliktelsene til å beskytte barn mot seksuelle overgrep, særlig FNs barnekonvensjon artikkel 34, forpliktelsen til å sikre barns rettigheter etter EMK artikkel 3 og 8, og til artikkel 23 i Europarådets konvensjon om beskyttelse av barn mot seksuell utnyttning og seksuelt misbruk (Lanzarote-konvensjonen).⁷

Artikkel 23 gjelder direkte bearbeiding av barn for seksuelle formål:

Each Party shall take the necessary legislative or other measures to criminalise the intentional proposal, through information and communication technologies, of an adult to meet a child [...], for the purpose of committing [a sexual offence] against

⁵ Anke til Frostating lagmannsrett nektet fremmet (19-130537AST-FROS), og anke til Høyesterett over lagmannsrettens beslutning forkastet (HR-2019-2126-U).

⁶ Ot.prp. nr. 18 (2006–2007) s. 6.

⁷ Ot.prp. nr. 18 (2006–2007) s. 10; Ot.prp. nr. 22 (2008–2009) s. 257. Konvensjonen er av 25. oktober 2007 (CETS 201), ratifisert 15. mai 2018 med ikrafttredelse for Norge 1. oktober samme år.

him or her, where this proposal has been followed by material acts leading to such a meeting.⁸

Artikkel 23 gjelder bare forslag som er fremsatt «ved hjelp av informasjons- og kommunikasjonsteknologi («through information and communication technologies»), fordi fokuset var rettet mot *teknologien* og den risiko som den førte med seg.⁹ I Norge valgte lovgiver å styrke beskyttelsen mer enn som så, og unnlot å stille krav til måten som den forutgående kontakten mellom gjerningsperson og barn skjedde på.¹⁰ Det første leddet i gjerningsbeskrivelsen i § 306 er derfor teknologinøytralt i vid forstand.¹¹ Det andre vilkårsleddet, derimot, er spesifikt knyttet til fysiske forhold, jf. ordet «møtested» som etter sikker rett betyr et fysisk møtested, f.eks. en campingplass, et hotell, en privatbolig o.l.¹²

Avtale om å møtes online omfattes ikke av bestemmelsen, noe som betyr at den ikke gir noe vern mot nettovergrep. I lys av den bekymringsfulle utviklingen det siste tiåret med hensyn til nettovergrep fremstår dette som en alvorlig mangel ved loven, som det er all grunn til å korrigere.

3. Dagens situasjon: Seksuell utpressing og lite grooming

Mange norske barn har smertelig erfart hvordan kyniske overgripere med falsk identitet oppsøker og forleder dem til å sende fra seg seksualiserte bilder av seg selv, som så brukes som pressmiddel for å tvinge barna til å lystre befalinger om å begå seksuelle handlinger med seg selv foran webkamera.¹³ Formålet kan også være å oppnå møte for fysisk seksuell omgang.¹⁴ Overgriperen sørger for at barnet poserer slik at ansiktet vises; dermed kan barnet

⁸ Norsk oversettelse: «Hver part skal ved lovgivning eller på annen måte treffe de tiltak som er nødvendige for å kriminalisere et forsettlig forslag, ved hjelp av informasjons- og kommunikasjonsteknologi, fra en voksen om å møte et barn [...] for det formål [å begå et seksuelt overgrep] mot ham eller henne når forslaget har vært etterfulgt av konkrete handlinger som leder frem til et slikt resultat» – https://lovdata.no/dokument/TRAKTAT/traktat/2007-10-25-25#KAPITTEL_8.

⁹ Se konvensjonens fortale avsnitt 4, og dens forklarende rapport note 159.

¹⁰ Ot.prp. nr. 18 (2006–2007) kap. 3.7.2. Ot.prp. nr. 22 (2008–2009) kap. 7.15 gir generell tilslutning til de tidligere vurderingene, og kommenterte ikke middelet brukt ved avtaleinngåelsen spesielt.

¹¹ Teknologinøytralitet i vid forstand betyr at loven behandler online- og offline-tilfellene likt. Dette er et vanlig strafferettslig lovgivningsprinsipp, se I.M. Sunde *Automatisert inndragning*, phd.-avhandling nr. 37, Juridisk fakultet, Universitetet i Oslo 2010, s. 112. I den trykte *Complex*-utgaven, 3/2011, er sidetallet 128.

¹² Ot.prp. nr. 18 (2006–2007) s. 30; M. Matningsdal, *Straffeloven. Kommentartutgave*, Universitetsforlaget, Oslo 2017, s. 745. Eksempler på møtesteder: TBERG-2018-149494 (Dark Room): På en gård. 18-130781MED-NERO: Hjemme hos domfelte selv, langt fra hjemmene til de fornærmede guttene. 18-130781MED-NERO: En campingplass. TSUMO-2019-63379: Ved et legekontor.

¹³ Strafferettslig er barnets handlinger å anse som seksuelle overgrep begått av personen som fremtvang dem. Se I.M. Sunde, «Sweetie, et politibarn eller en politistyrke på internett?», i I.M. Sunde og N. Sunde (red.), *Det digitale er et hurtig tog - Vitenskapelige perspektiver på politiarbeid, digitalisering og teknologi*, Fagbokforlaget, Bergen 2019, s. 177–208, kap. 2.3.

¹⁴ Se eksempelvis Nedre Romerike tingretts dom av 28. juni 2019 (18-130781MED-NERO).

gjenkjennes hvis bildet spres. Utpressingstrusselen går typisk sett ut på at materialet vil bli sendt til foreldrene og spredt i sosiale medier dersom barnet ikke lyster befallingene.

For overgriperen er det likegyldig hvilket barn han treffer, og det er vanlig at han prøver seg på mange barn samtidig. Når han møter motstand, går han videre til neste barn. Fredrik Skoglunn, den gang politioverbetjent i Kripos, sa i 2016:

Kanskje får de svar fra 50 stykker, og 20 av disse klarer de å lure til å sende fra seg materiale. Det gjør de gjerne ved å friste med å sende noe tilbake. Når man da har fått noe materiale, kan gjerningsmannen fremstå som den han egentlig er og true [barnet] til å få mer materiale.¹⁵

Også ECPAT har opplyst at tidsforløpet mellom den første kontakten og overgrepet ofte er «extremely short», og at overgripere heller fokuserer på å skaffe seg et raskt overtak over barnet enn å bruke tid på å bygge tillit.¹⁶

ECPATs beskrivelse stemmer også overens med norske forhold, og fremgangsmåten kan lede til at enkeltovergripere har svært mange mindreårige ofre.¹⁷ Noen norske eksempler er:

- Overgrep mot 270 barn (overveiende gutter), hvorav 90 var under 14 år (18-130781MED-NERO)
- Overgrep mot 111 barn, flest jenter i 11–12-årsalderen (LE-2016-99126)
- Overgrep mot 39 jenter i alderen 11–16 år (LE-2017-122181)
- Overgrep mot 49 barn (LG-2018-69755)

4. Forarbeidenes syn på grooming og på teknologiens betydning

Slik jeg ser det, hefter det to problemer ved § 306 som gjør den utilstrekkelig som vern mot risikoen for at barn utsettes for seksuelle overgrep.

Det ene problemet er at gjerningsbeskrivelsen i liten grad treffer dagens handlemåter. Gjerningsbeskrivelsen er utformet for å ramme grooming. Grooming er forstått som en

¹⁵ I.M. Sunde (2019), *ibid.*, note 12, s. 184.

¹⁶ ECPAT International, *Child Terminology Guidelines for the protection of children from sexual exploitation and sexual abuse*. Rapport. 28. januar 2016, s. 52.

¹⁷ I.M. Sunde (2019), *ibid.*, kap. 2.3 og 2.4.

prosess hvor gjerningspersonen på underfundig vis, gjerne over noe tid, oppnår barnets tillit.¹⁸ Tilliten utnyttet til å oppnå møte med barnet for seksuelle formål.

Problemet er at forutsetningen om at gjerningspersonen vil bestrebe seg på å møte barnet personlig, antakelig bare slår til i et fåtall tilfeller. I dag vil man heller si at den typiske fremgangsmåten for å komme i posisjon til å forgripe seg seksuelt på barn er å sørge for en utpressingssituasjon.¹⁹ Denne situasjonen er ikke behandlet i bestemmelsens forarbeider. I beskrivelsen av et «typisk hendelsesforløp i saker som begynner med kontakt på internett», sies det i proposisjonen fra 2007 at «noen vil kanskje også utvide kontakten til å sende bilder eller å bruke web-kamera under samtalen».²⁰ *Utpressingsrisikoen* som følge av at overgriperen har skaffet seg slikt materiale fra barnet, er ikke nevnt. Det konstateres bare at «siste trinn i kontakten er gjerne å legge til rette for et fysisk møte».²¹ Lovgiver har altså ikke hatt utpressingssituasjonen for øye.

Ordet «avtale» i § 306 gjør bestemmelsen lite treffende når et barn har gått med på å møte gjerningspersonen som følge av en trussel om at de seksualiserte bildene ellers vil bli spredt til foreldre og kjente. En avtale forutsetter en viss grad av frivillighet hos begge parter, og det er vel nettopp denne «frivilligheten» som man tenker seg at grooming-aktiviteten skulle fremkalle. Når gjerningspersonen gjennom bruk av trusler oppnår at barnet møter, må handlemåten i stedet anses som grov tvang, jf. § 252. Barnet («en forsvarsløs person») tvinges til å møte opp (dvs. «gjøre ... noe») som følge av en trussel om straffbar atferd, dvs. spredning av materiale som nevnt i § 311, fredskrenkelse, jf. § 266, krenkelse av privatlivets fred, jf. § 267, og krenkelse av retten til eget bilde, jf. åvl. § 104.²² Tvangselementet utelukker etter min mening at § 306 kan anvendes i konkurrans med § 252.

Subsumsjonsspørsmålet er viktig ikke bare for å få frem tvangselementet, men også av hensyn til straffutmålingen. Strafferammen ved grov tvang er fengsel inntil 6 år (§ 252), og for tvang inntil 2 år (§ 251), mens den etter § 306 bare er fengsel inntil ett år.

Det andre problemet er at bestemmelsen ikke verner mot risikoen for å bli utsatt for nettovergrep. Denne svakheten fremstår som overraskende gitt at teknologiutviklingens

¹⁸ ECPAT International (2016) s. 51–52. Sml. den forklarende rapporten til Europarådskonvensjonen (CETS 201), note 156 til artikkel 23.

¹⁹ Se sakene nevnt i punkt 3 siste avsnitt. Se også LE-2011-120581.

²⁰ Ot.prp. nr. 18 (2006–2007) s. 16.

²¹ Ibid.

²² Lov om opphavsrett til åndsverk mv. av 15. juni 2018 nr. 40 (åndsverkloven). For en utførlig behandling av bestemmelsens anvendelse på sosiale medier, se M. Holmboe, «Politiet og personvernet – retten til eget bilde, særlig i sosiale medier», i I.M. Sunde & N. Sunde (2019), *ibid.*, note 12, s. 145–176.

mørke sider nettopp var foranledningen til straffebudet. Forarbeidene viser tydelig at man var klar over at overgripere enkelt kunne oppnå kontakt med mange barn via mobiltelefon og internett.²³ Slik kontakt kunne etableres skjult uten at foresatte var klar over det.²⁴ Men under lovforberedelsen ble det likevel hele tiden lagt til grunn at målet var å bygge tillitsforhold for å oppnå fysisk møte.

Forklaringen ligger nok i at nettovergrep som problem særlig har utviklet seg som følge av at teknologien for *live*-overføring via webkamera har blitt stadig bedre. Teknologien legger derfor stadig bedre til rette for at seksuelle overgrep kan begås direkte på internett, uten fysisk kontakt mellom gjerningsperson og offer. Dette har hovedsakelig skjedd det siste tiåret, og som fenomen begynte nettovergrep først å få oppmerksomhet rundt 2013, blant annet som følge av innsatsen til den frivillige organisasjonen Terre des hommes.²⁵ Det er derfor forklarlig at nettovergrep ikke ble tematisert i lovforberedelsen som ble avsluttet alt i 2007. I proposisjonen nevnes det likevel at overgrep kan skje «også via elektronisk kommunikasjon, for eksempel ved at en voksen person forlede [!] en mindreårig til å posere foran webkamera». ²⁶ Men deretter viste man bare til at handlingen kunne straffes som seksuelt krenkende atferd, jf. det som i dag er § 305 bokstav b.²⁷

Rent konkret viste forarbeidene til straffeloven 1902 § 200 annet ledd annet punktum, en bestemmelse som ble videreført i straffeloven 2005 § 305 bokstav b. Departementet viste *ikke* til straffeloven 1902 § 200 *tredje* ledd (særdeles skjerpene omstendigheter). I straffeloven 2005 er tredje ledds alternativ at handlingen er utført på særlig krenkende måte, fanget opp av § 299 bokstav b (får et barn under 14 år til å utføre handlinger som svarer til seksuell omgang med seg selv). Straffeloven 1902 § 200 annet ledd annet punktum, jf. tredje ledd, er blant annet brukt på nettovergrep i LE-2011-120581 og i LE-2016-99126. Etter straffeloven 2005 ville forholdene vært subsumert under § 299 bokstav b.

Oppsummert betyr dette at lovgivers overveielser rundt teknologiens betydning bare har knyttet seg til de økte mulighetene for å oppnå kontakt med barn. Vurderinger av om straffebudet burde beskytte mot risikoen for seksuell utpressing og nettovergrep, lar seg ikke spore, idet man hele tiden har hatt grooming-aktiviteten for øye. Heller ikke ved videreføringen av bestemmelsen i straffeloven 2005 ble det drøftet hvorvidt bestemmelsen

²³ Ot.prp. nr. 18 (2006–2007) s. 19.

²⁴ Ibid., s. 6.

²⁵ Se I.M. Sunde (2019), *ibid.*, kap. 1.

²⁶ Ot.prp. nr. 18 (2006–2007) s. 16.

²⁷ Ibid.

burde ha en funksjon for å beskytte mot nettovergrep, men også dette må forstås i lys av at nettovergrep ennå ikke var kommet ordentlig på agendaen.²⁸

5. Den svenske lovendringen i 2018

I 2018 endret man i Sverige grooming-bestemmelsen som var blitt innført i 2009 (brottsbalken (BrB) 6 Kap 10 a §).²⁹ Opprinnelig hadde bestemmelsen en toleddet gjerningsbeskrivelse, som for det første krevde at en voksen med formål om å begå seksuelt overgrep *traff overenskomst* med barnet om et møte, og *deretter foretok seg noe* som var egnet til å bevirke at møtet kom i stand.³⁰ Det krevdes ikke *oppmøte* slik som etter § 306, men en *oppfølging* etter avtaleinngåelsen som viste at gjerningspersonen ønsket møtet gjennomført. Innslagspunktet for straff var derfor satt noe tidligere enn etter den norske bestemmelsen.

Etter lovendringen lyder bestemmelsen slik:³¹

Den som, i syfte att mot ett barn under femton år begå en gärning för vilken straff föreskrivs i 4, 5, 6, 8 eller 10 §, föreslår en träff eller stämmer träff med barnet, döms för kontakt för att träffa ett barn i sexuellt syfte till böter eller fängelse i högst två år.

Som det fremgår, inntreer straffansvar når en voksen *foreslår eller «stämmer» treff* med et barn med formål om å begå et seksuelt overgrep.³² Forbudet gjelder dermed allerede fremsettelsen av et *forslag* overfor et barn om å møte det, når forslaget er seksuelt motivert.

BrB 6 Kap 10a § gjelder likt for «träff» (dvs. møte) offline og online. Dette har vært tilfellet helt fra innføringen i 2009. Begrunnelsen er at «det ikke finnes grunn til å se annerledes på seksuelle overgrep som skjer fysisk enn de som skjer digitalt».³³ Grunnen til at man gikk vekk fra den opprinnelige gjerningsbeskrivelsen, var at knapt noen av de inngitte anmeldelsene fylte bestemmelsens vilkår. Det typiske var at barnet var blitt utsatt for seksuelt motivert kontakt på internett uten at noe mer konkret ble bestemt.³⁴ Det forelå dermed ikke en «överenskomst» slik bestemmelsen krevde, noe som gjorde den uegnet for å verne barnet.

²⁸ Ot.prp. nr. 22 (2008–2009) kap. 7.15, s. 256–258. Se også petitavsnitt innledningsvis i punkt 2.

²⁹ Brottsbalken (BrB) er lov av 21.12.1962, lag (1962:700). Bestemmelsen ble opprinnelig innført 1. juli 2009 (SFS 2009:343); Prop. 2008/09 *Vuxnas kontakter med barn i sexuella syften*.

³⁰ Prop. 2016/17: 214 *Effektivare lagstiftning mot vuxnas kontakter med barn i sexuellt syfte*, punkt 2, s. 4.

³¹ Endret med virkning fra 1.1.2018 (2017:1068). Forarbeidene er Rskr. 207/18:26; Prop. 2016/17: 214 *Effektivare lagstiftning mot vuxnas kontakter med barn i sexuellt syfte*; Bet. 2017/18 JuU2.

³² «Stämmer» treff er vanlig språkbruk som foretrekkes fremfor formuleringen «å treffe overenskomst med barnet»; Prop. 2016/17: 214, s. 13.

³³ Prop. 2016/17:214, s. 14.

³⁴ Prop. 2016/17:214, s. 9.

Avtalevilkåret var dessuten etisk problematisk fordi det gjorde straffansvaret avhengig av barnets vilje til å treffe den voksne, noe man mente var «olämpligt».³⁵

Under henvisning til den store samfunnsmessige interessen i å beskytte barns helse og seksuelle integritet, samt den økte risikoen for overgrep som teknologien hadde ført med seg, konkluderte man med at *allerede seksuelt motiverte forslag om treff skulle være straffbart*. Konkret ble det vist til at det allerede når forslaget fremsettes, «typisk sett» oppstår fare for at barnet aksepterer forslaget.³⁶ Den legislative drøftelsen tok hensyn til motargumenter som gjaldt mulige økte bevisproblemer, at det prinsipielt var for stor avstand frem til et mulig seksuelt overgrep til at det seksuelt motiverte forslaget burde være straffbart, og at bestemmelsen om «sexuelt ofredande» i BrB 6 Kap. 10 § (sml. § 305) ga tilstrekkelig vern.³⁷ Det hadde også blitt innvendt at når innslagspunktet for straff ble fremjustert, reduserte man muligheten for straffriende tilbaketreden fra forsøk. Innvendingene ble avvist under henvisning til at kontakt på nett gjerne var seksualisert i sitt innhold, så bevisproblemet ble neppe større ved lovendring; at endringen var nødvendig for å oppstille et relevant og effektivt vern mot den risikoen barn utsettes for gjennom kontakt med voksne på nettet; at bestemmelsen om «sexuelt ofredande» ikke var tilstrekkelig; og at selv om rommet for straffriende tilbaketreden fra forsøk kunne sies å bli redusert, så ville endringen uansett ikke medføre at situasjonen ble mindre rettssikker for gjerningspersonen.³⁸

Man kan merke seg at den svenske bestemmelsen aldri har vært begrenset til avtale om fysisk kontakt. Ved lovendringen tok man bare konsekvensen av at avtalevilkåret var uhensiktsmessig utformet, og brukte i stedet ordet «träff». Videre fjernet man det andre vilkårsleddet som krevde at gjerningspersonen hadde foretatt seg noe for å gjennomføre møtet. Etter den endrete ordlyden er bestemmelsen et straffesanksjonert forbud mot med seksuelt formål å kontakte barn, både online og offline (kontaktforbud).

6. Lovendringer som kan styrke barns vern mot seksuelle overgrep

Som fremstillingen har vist, er risikoen barn utsettes for av voksne som oppsøker dem på internett, veldokumentert. Risikoen gjelder seksuell utpressing, nettovergrep og noen ganger også press for å møte overgriperen personlig.³⁹ Man kan også være oppmerksom på at

³⁵ Prop. 2016/17:214, s. 13

³⁶ Prop. 2016/17:214, s. 12.

³⁷ Ibid.

³⁸ Ibid.

³⁹ Se f.eks. TNOHO-2010-5322, hvor domfelte hadde lovet fornærmede, en jente på 13 år, et modelloppdrag.

grooming for å vinne tillit krever atskillig større innsats fra gjerningspersonen, noe som gjør fremgangsmåten mindre effektiv enn utpressing. Noen eksempler fra rettspraksis belyser dette:

- Av Nedre Romerike tingsretts dom 28. juni 2019 (18-13781MED-NERO) fremgår det at domfelte «gjennom flere måneder i chattekontakten, forsøkte å overtale fornærmede til å møte [...] for seksuell kontakt» (dommen s. 133). Gjerningspersonen ble domfelt for i alt 5 tilfeller av straffbart forsøk på overtredelse av § 306. Alle tilfellene innebar betydelig innsats, og retten så det som «tilfeldig at han ikke lyktes med å møte noen gutter under 16 år». Dette skyldtes enten at guttene trakk seg, at de ikke fikk lov av foreldrene til å reise til møtestedet langt unna bopel, og til sist, at politiet gjennom pågripelsen stanset forsøkene (dommen s. 133–134).
- I en «Dark Room»-dom avsagt av Bergen tingrett 12. april 2019 (TBERG-2018-1494949) sies det at «chattelogg viser at det kontinuerlig er tiltalte som er pådriver for å snakke om sex og for å møtes» (post XI).
- I Sunnmøre tingretts dom av 9. juli 2019 (TSUMO-2019-63379) hadde den forutgående kontakten vart ca. 3 måneder.

Kriminalstatistikken tyder på at grooming i den snevre meningen som benyttes i § 306, har relativt lite omfang. Over en 12-årsperiode står man med 36 domfellelser, i snitt 3 per år.⁴⁰ Konklusjonen må være at bestemmelsen er lite effektiv, noe som samsvarer med erfaringen i Sverige.

God statistikk for omfanget av nettovergrep mangler, men det er realistisk å legge til grunn at barns risiko for dette er minst like stor som for fysiske overgrep. Risikoen er sannsynligvis større, fordi sosiale medier gir så god mulighet for skjult kontakt.

Samlet sett synes det å være behov for et sterkere strafferettslig vern mot seksuelle overgrep, og – som varslet innledningsvis – tar jeg til orde for noen lovendringer. Disse gjennomgås nedenfor.

6.1 Forbud mot å kontakte barn under falsk identitet

⁴⁰ Tall fra STRASAK, opplyst av Politidirektoratet i e-post til forfatteren 1. november 2019. Antallet anmeldelser har vært gradvis stigende med et toppår i 2017 (48). I 2018 var antallet bare 37. Totalt 197 tilfeller er anmeldt, og av disse er 68 saker registrert som oppklart, inkl. henleggelse av 32 saker. Henleggelse som er kodet oppklart, kan bety at det anmeldte forholdet ikke var straffbart, eller at saken er omkodet til en annen straffbestemmelse, f.eks. § 305. *Bottom line* er uansett at kun 36 saker er konstatert å være overtredelse av § 306, inkl. straffbart forsøk.

Hvis man virkelig ønsker å effektivisere barns vern mot nettovergrep, bør det innføres forbud mot å kontakte barn under falsk identitet. Om man ikke vil gå så langt som til å avkreve navn og adresse, bør det være et minstekrav at den voksne plikter å opplyse korrekt kjønn og alder. Uten disse opplysningene kan barnet vanskelig foreta «kloke valg» og utvise «nettvet» slik man jo ønsker. Straffesakene viser at det er den falske identiteten som utgjør det største risikomomentet for barnet. Ved å utgi seg for å være en jevnaldrende som er interessert i et forhold eller å «eksperimentere», er det enkelt å knytte kontakt og påvirke barnet til å sende fra seg bilder som senere brukes til seksuell utpressing.⁴¹

Forbudet bør *ikke* gjøres avhengig av at gjerningspersonen har et seksuelt motiv. De mange alvorlige utpressingssakene mot barn har vist at det er behov for å tenke nytt og prinsipielt om legitimiteten av å bruke kallenavn på internett. I avveiningen mellom den voksnes frihet til å holde identiteten skjult og barnets krav på vern av sin sosiale og helsemessige trygghet må lovgiver utvilsomt la hensynet til barnet veie tyngst, jf. Grunnloven § 104 tredje ledd, sammenholdt med sikringsplikten etter § 92. De menneskerettslige forpliktelsene etter barnekonvensjonen og EMK som nevnt i punkt 2, trekker i samme retning.

Straffelovgivningen bør brukes til å sette *en skjerpet standard* for voksnes nettatferd overfor barn. En innvending som gjerne kommer opp, er at det foreligger internettkutyme for bruk av kallenavn (se punkt 6.2). Men kutymen bør ikke nødvendigvis aksepteres i enhver sammenheng, og uansett kan den ikke være til hinder for at kjønn og alder oppgis. Et forbud som foreslått vil heller ikke være til hinder for legitim internettkontakt mellom voksne og barn, f.eks. om interesser som sjakk, sportsklubber og dataspill.⁴² Formålet med en skjerpet standard for nettatferd er å sikre at barnet gis best mulig grunnlag for å vurdere om det vil delta i aktiviteter med ukjente voksne. Det er ikke gitt at barnet ønsker det, selv om aktiviteten fremstår som legitim.

Hvorvidt uriktige identitetsopplysninger er gitt til barnet, reiser heller ikke synderlige bevismessige problemer. Talehandlinger på internett skiller seg fra muntlig kontakt i den fysiske del av verden, og for så vidt også fra telefoni, ved at de skrives som «chat». Opplysningene kan derfor gjenfinnes i logger på barnets eller gjerningspersonens datamaskin. Bevistemaet som sådant er ukomplisert siden riktigheten av opplysninger om alder, kjønn og navn mv. lett lar seg bekrefte eller avkrefte.

⁴¹ I.M. Sunde (2019), s. 181–182.

⁴² Ot.prp. nr. 18 (2006–2007) s. 17. Se nærmere om dette nedenfor i punkt 6.2.

6.2 Endring av § 306 til å gjelde forbud mot seksuelt motivert kontakt

Med inspirasjon fra den svenske lovendringen bør § 306 endres til et forbud mot seksuelt motivert kontakt. Dette til forskjell fra dagens forbud mot avtale om møte, med vilkår om fremmøte. Et lignende forbud ble diskutert under lovforberedelsen i 2007, etter forslag fra Riksadvokaten. Det ble forutsatt at kontakten ble tatt «fordekt», altså med bruk av falsk identitet.⁴³ Dette særlig for at gjerningsbeskrivelsen tydelig skulle beskrive en illegitim og straffverdig handling, og ikke medføre grensedragningsproblemer mot legitim kontakt med barn. Riksadvokaten uttalte at «[a]ktverdige grunner til at voksne etablerer kontakt og tillitsforhold til ukjent barn via Internett er ikke umiddelbart lett å få øye på, særlig hvis det skjer anonymt».⁴⁴

Forslaget ble avvist av departementet, av flere grunner. For det første ble det ansett å være problematisk å skille legitim kontakt fra kontakt som burde være straffbar. Det ble vist til mulige «aktverdige grunner til at voksne etablerer kontakt med ukjente barn via internett», for eksempel dersom man delte interesse for «dataspill eller sportsklubber».⁴⁵ Samme sted sies det at det i

mindre grad enn i den virkelige verden behøver [...] å være noe påfallende med slik kontakt. En mann på 30 år kan for eksempel spille sjakk på nettet der også dyktige barn og ungdom deltar.

For det annet ville et vilkår om å opptre «fordekt» være vanskelig å praktisere, fordi mange på internett bruker kallenavn. Det ville altså bli vanskelig å vite hvor mye uriktighet som måtte til for å anse vilkåret som oppfylt.

Etter mitt syn gapte man over for mye da problemstillinger som gjaldt legitimiteten av bruk av falsk identitet, ble behandlet i direkte sammenheng med utformingen av groomingforbudet. Selv om overgripere gjerne bruker falsk identitet når de oppsøker barn på nettet, kan dette ses som to handlinger i idealkonkurrens: (i) bruk av falsk identitet overfor et barn, og (ii) seksuelt motivert kontakt med barn. Straffeloven kan behandle dem separat, for det første gjennom et forbud som nevnt i punkt 6.1, for det andre som et forbud mot seksuelt

⁴³ Ot.prp. nr. 18 (2006–2007) s. 15.

⁴⁴ Ot.prp. nr. 18 (2006–2007) s. 16.

⁴⁵ Alle sitatene i dette avsnittet er fra Ot.prp. nr. 18 (2006–2007) s. 17.

motivert kontakt med barn. En endring av § 306 til å rette seg mot seksuelt motivert kontakt med barn ville bringe bestemmelsen på linje med den svenske.

Grunnen til at endringen bør gjøres, er for det første at beskyttelsen mot overgrep online og offline dermed likestilles, noe alminnelige likhetshensyn taler for. For det andre er det behov for å etablere et vern mot utpressingsfaren, noe som tilsier at innslagspunktet for straff bør være allerede når kontakten tas. Straffansvaret bør ikke være betinget av at gjerningspersonen har brukt falsk identitet. Det er heller ikke et vilkår etter den svenske bestemmelsen.

Det er grunn til å tro at man ville falt ned på denne løsningen i 2007 dersom man hadde vært tilstrekkelig oppmerksom på utpressingsfaren og nettovergrepene som sådanne.

Departementet hadde nemlig motivert den nye lovbestemmelsen med behovet for å innføre strafferettslig beskyttelse «også før selve overgrepet begås».⁴⁶

Heller ikke i arbeidet med Europarådskonvensjonen (CETS 2001) artikkel 23 har man hatt risikoen nettovergrep og seksuell utpressing for øye. Bestemmelsen forutsetter at kontakten på nettet følges opp med et møte, noe som ifølge den forklarende rapporten note 156 skyldtes at bare det å føre en samtale med seksuelt innhold ikke burde lede til straff. Men senere har utviklingen vist at gjerningspersoner opptrer langt mer kreativt og aggressivt overfor barn enn som så, noe som tilsier at reguleringen skjerpes tilsvarende.

Heller ikke i dette tilfellet kan bevisshensyn anses å skape betenkeligheter. Bevisutfordringene knytter seg først og fremst til forsettskravet. Men som nevnt er det for gjerningspersonen vanligvis likegyldig hvilket barn han kommer i kontakt med, så den oppsøkende virksomheten skjer i sosiale medier hvor barn er lett tilgjengelige. Her brukes chat, noe som betyr at innholdet i kommunikasjonen vanligvis kan dokumenteres i ettertid (se punkt 6.1). Tilsvarende kunne man ikke i Sverige se at et kontaktforbud skulle være vanskeligere å bevise enn en avtale med oppfølging.

6.3 Behov for et straffebed mot seksuell utpressing

Mange straffebed tas i den grad for gitt at man knapt reflekterer over begrunnelsen for at de står i loven. Dette er nok blant annet tilfellet for bestemmelsene om økonomisk utpressing.⁴⁷ Straffeloven § 330 bokstav a krever bruk av tvang forårsaket av ulovlig atferd (f.eks. trussel om publisering av private intimbilder, som i LB-2017-168026).⁴⁸ Tvangen må gå ut på at

⁴⁶ Ot.prp. nr. 18 (2006–2007) s. 10.

⁴⁷ Begrunnelsen for disse bestemmelsene ble ikke drøftet ved forberedelsen av straffeloven 2005. De ble videreført med mindre justeringer. NOU 2002: 4 *Ny straffelov*, s. 372; Ot.prp. nr. 22 (2008–2009) kap. 8.6.

⁴⁸ Tvangen kan også forårsakes av noen nærmere bestemte *lovlige* handlinger, jf. § 330 bokstav b. Dette er ikke relevant i vår sammenheng.

fornærmede handler slik at det medfører tap eller fare for tap for ham eller den han handler for. Handlingen må være begått med uberettiget vinnings forsett. Er det spørsmål om utpressingen er grov, skal det foretas en helhetsvurdering som blant annet skal vektlegge momentene i § 331.

I 2007 ble det presisert at det «er viktig at lovgivningen som beskytter barn mot overgrep er tilpasset den virkeligheten som barn og unge lever i».⁴⁹ Nå som det for seksuelle overgrep, herunder seksuell utpressing, har skjedd en betydelig dreining mot internett, bør straffeloven tydeligere verne mot dette. Man kan derfor reise spørsmålet om ikke loven burde ha en bestemmelse som direkte gjelder seksuell utpressing, slik den har for økonomisk utpressing. I lys av ambisjonen om at straffeloven 2005 skal være en moderne straffelov, sammenholdt med dagens kunnskap om omfanget av seksuell utpressing, fremstår dette som en klar mangel ved loven.

Karakteristisk for begge utpressingstilfellene er at gjerningspersonen er avhengig av at fornærmede opptrer på en bestemt måte for at målet skal oppnås. Ved økonomisk utpressing sørger gjerningspersonen for at fornærmede medvirker til å utløse og overføre verdiene, slik at den økonomiske vinningen oppnås. Hvis det hadde vært mulig, hadde han ellers bare tatt verdiene (tyveri/ran). Krenkelsen rammer både den psykiske integriteten (påkjenningen ved å være utsatt for tvang og trusler) og den økonomiske integriteten.

Tilsvarende ved seksuell utpressing: Siden barnet bare er tilgjengelig online, må det medvirke for at den seksuelle opplevelsen (vinningen) kan oppnås. Alternativt, dersom barnet hadde vært i nærheten, kunne gjerningspersonen forgrepet seg på det fysiske. Den seksuelle utpressingen rammer både den psykiske integriteten (se umiddelbart nedenfor) og den seksuelle og fysiske integriteten. Som LE-2011-120581 er eksempel på, kan utpressing også skje for å oppnå et møte for å begå fysisk overgrep. En bestemmelse om seksuell utpressing bør derfor ikke være begrenset til å gjelde nettovergrep. Det er imidlertid *teknologien* som har gjort seksuell utpressing til et problem, fordi det er så enkelt å utøve stort psykologisk press via mobiltelefon og internett.

Seksuell utpressing rammes etter dagens ordning av bestemmelsene om tvang og trusler, jf. §§ 251 og 263, i konkurrens med §§ 299 og 302. Seksuell utpressing karakteriseres av at overtaket etableres raskt, mens utpressingen gjerne pågår over lang tid. Det kan være tale om flere år. Å leve med en vedvarende trussel av denne art gjennom store deler av sin barne- og

⁴⁹ Ot.prp. nr. 18 (2006–2007) s. 6.

ungdomstid påfører selvsagt barnet en stor psykisk belastning. Det kan også lede til alvorlige senskader.⁵⁰ Dette særtrekket kommer ikke frem gjennom bestemmelsene om tvang og trusler, fordi lang tid ikke er blant de momentene som gjør handlingen grov.

Det er interessant at i listen over momenter som skal vektlegges ved vurderingen av om den økonomiske utpressingen er grov, jf. § 331, passer de fleste også for seksuell utpressing. Handlingen er for det første forøvet mot en forsvarsløs person (§ 331 bokstav c). Videre kan den ha medført særlig store påkjenninger (§ 331 bokstav d) og ha pågått over lengre tid (§ 331 bokstav e). I tillegg er det hevet over tvil at handlingen er av særlig samfunnsskadelig art (§ 331 bokstav f). I sin rapport fra 2019 om seksuelle overgrep mot barn og unge på internett påpeker Kripos nettopp «de store samfunnsmessige kostnader i form av behandling av ofrenes helseskader, redusert arbeidskapasitet og langvarig arbeidsledighet ...».⁵¹

Det subjektive overskuddet i en seksuell utpressingsbestemmelse kan utformes likt med det som er inntatt i § 306, mens den rettsstridige trusselen bør gå ut på å spre de seksualiserte fremstillingene til utenforstående, eventuelt være mer generelt utformet. Det skal f.eks. finnes eksempler på at gjerningspersonen har truet med å drepe familiens kjæledyr om ikke barnet etterkommer kravene.

Det er for øvrig en glidning mellom tvang, trusler og alvorlige fredsforstyrrelser, jf. § 266 a, som det fører for langt å gå inn på her.⁵² Men det bør tas i erindring at utpressingsdeliktet inneholder aspekter fra alle de nevnte krenkelsene. Dette har imidlertid ikke vært til hinder for å ha et straffebud som spesielt slår ned på økonomisk utpressing, og bør heller ikke være det for seksuell utpressing. Et overordnet hensyn er at straffeloven bør være enkel å forstå og praktisere. Et straffebud som nevnt er relevant for overgrepssfaren slik den arter seg for barn i dag, noe lovgiver anser som viktig, jf. sitatet i annet avsnitt i dette punktet. Bestemmelsen vil derfor være et viktig og klargjørende supplement i kapitlet om seksuallovbrudd.

7. Forbudenes preventive virkning – gjerningspersonens situasjon

Lovendringer som gir grunnlag for å gripe inn overfor gjerningspersonen på et tidligere tidspunkt enn i dag, kan tenkes å gagne gjerningspersonen selv. Det er hevet over tvil at «the

⁵⁰ I.M. Sunde (2019), s. 190-191.

⁵¹ Kripos, «Seksuell utnyttelse av barn og unge over internett». Rapport. Oslo. 2019. Sitatet er fra kap. 9.6. s. 81. Se også kap. 6.7, s. 62.

⁵² Se f.eks. LE-2016-99126.

triple A engine» (anonymitet, tilgjengelighet og tilnærmet gratis bruk av internett)⁵³ stimulerer grenseoverskridende atferd som kan utvikle seg til sterk avhengighet.⁵⁴ Dette er forskningsmessig belagt,⁵⁵ og har kommet til uttrykk i norske straffesaker. Flere domfelte har gitt uttrykk for at uten politiets inngripen hadde det vært umulig å komme seg ut av overgrepmodusen. Til illustrasjon siteres fra en sak som er nevnt tidligere, hvor tiltalte ble dømt for 473 straffbare forhold mot i alt 270 fornærmede.⁵⁶ Domfelte, som var 22–24 år i gjerningsperioden, hadde vært en mye brukt fotballdommer i kamper med yngre spillere. Han hadde ikke misbrukt denne rollen, men på internett, derimot, hadde han utgitt seg for å være piken «Sandra» og på den måten kommet i kontakt med yngre gutter. Retten kommenterte:

Det er pekt på at kommunikasjon over nett ikke på samme måte som ved fysiske møter trigger empati. Terskelen for å tråkke over andres grenser og opptre grunnleggende hensynsløst og nærmest sadistisk, reduseres. Denne saken er et eksempel på det. [...] Det er urovekkende at barn så lett nås, fra sitt eget barnerom. Barns bruk av smarttelefoner kan være vanskelig for foresatte å regulere. [...] Det rapporteres om økende grad av nettavhengighet. *Mange straffedømte overgripere, også i vår sak, har forklart at de ikke ville klart å slutte om de ikke var blitt pågrepet.* (dommen s. 181, min uth.)

Individualpreventive hensyn taler derfor, kanskje her mer enn ellers, for endringer som foreslått.

8. Hensynet til et rimelig overvåkingsnivå

Samfunns- og teknologiutviklingen, foruten tiltakene som ligger i nærpolitireformen, tilsier at politiet kommer til å bli stadig bedre utrustet både med teknologi og fremgangsmåter for å fylle samfunnsoppdraget på internett. Dette kan bidra til en betydelig effektivisering av håndhevelsen av § 306 i endret form. Samtidig er det viktig å unngå en straffelovgivning som gjennom håndhevelsen leder til et uakseptabelt overvåkingsnivå.⁵⁷ For effektiv håndhevelse av § 306 må politiet kunne gripe inn når kontakten tas, noe som krever bruk av teknologi som fanger opp hendelsen. Det kan føre til overvåking.

⁵³ «The triple A engine» står for «anonymity, availability and affordability», jf. M. Aiken, *The Cyber Effect - A Pioneering Cyberpsychologist Explains How Human Behaviour Changes Online*, John Murray, London 2016, s. 83.

⁵⁴ I.M. Sunde (2019), *ibid.*, note 12, s. 185–186.

⁵⁵ M. Aiken (2016), kapittel 2, «Designed to Addict», s. 46–87. Aiken redegjør for utvikling av toleranse, tilbaketrekning, og krav om online sexopplevelser i stadig nye former.

⁵⁶ Nedre Romerike tingretts dom av 28. juni 2019 (18-130781MED-NERO).

⁵⁷ Ot.prp. nr. 90 (2003–2004) s. 92.

Det er imidlertid overvåking av *lovlig* atferd som må unngås, og teknologien må uansett innfri rettssikkerhetskrav, som krav til transparens, dokumenterbarhet og etterprøvbarhet. I artikkelen «Sweetie, et politibarn eller en politistyrke på internett?» har jeg redegjort for teknologi politiet kan bruke til å spore opp overgripere *uten å overvåke atferden på internett generelt*.⁵⁸ Teknologien er altså målrettet. Den kan brukes for å slå opp advarsler mot mulige overgripere (forebygging) og for å innlede etterforskning. Det er en selvfølge at også de øvrige rettssikkerhetskravene må være tilfredsstillt, og i så fall kan ikke overvåkingshensynet være en viktig innvending mot lovendringen. Hvordan teknologien bør implementeres og hvem som bør ha ansvaret for det, herunder hva som konkret bør være politiets rolle, kan diskuteres – kravene til kontrollordningene likeså. Men de teknologisk betingete samfunnsendringene gir uansett et behov for å utvikle straffelovgivningen på en måte som kan gjøre internett til et noenlunde trygt sted.

9. Oppsummering

Artikkelen har vist at § 306 er lite egnet som vern mot at barn utsettes for nettovergrep og seksuell utpressing. Det er tatt til orde for å innføre tre forbud: nemlig forbud mot at voksne kontakter barn under falsk identitet; at voksne tar seksuelt motivert kontakt med barn også når det skjer med reell identitet; og innføring av en bestemmelse om seksuell utpressing. Forslagene er fremsatt i lys av dagens risikobilde sammenholdt med lovgivers understrekning av viktigheten av at lovgivningen er tilpasset «den virkeligheten som barn og unge lever i» (se punkt 6.3). Når det gjelder overvåkingsfaren, er argumentet at økt teknologibruk i rettshåndhevelsen er nødvendig fordi livsutfoldelsen i stor grad skjer i sosiale medier. Situasjonen er kompleks og krever innsats fra flere aktører enn politiet, blant annet at politikerne stimulerer til målrettet privat-offentlig samarbeid og ansvarsdeling om rettshåndhevende løsninger for internett, at dataindustrien utvikler gode løsninger som kan kontrolleres, og at lovgiver sikrer en hensiktsmessig straffelovgivning. Det er kun det siste aspektet denne artikkelen gjelder.

Jeg takker min gode kollega politioverbetjent og stipendiat Nina Sunde for kritikk og verdifulle innspill til denne artikkelen. Takk til anonym fagfelle for gode kommentarer.

⁵⁸ I.M. Sunde (2019), *ibid.*